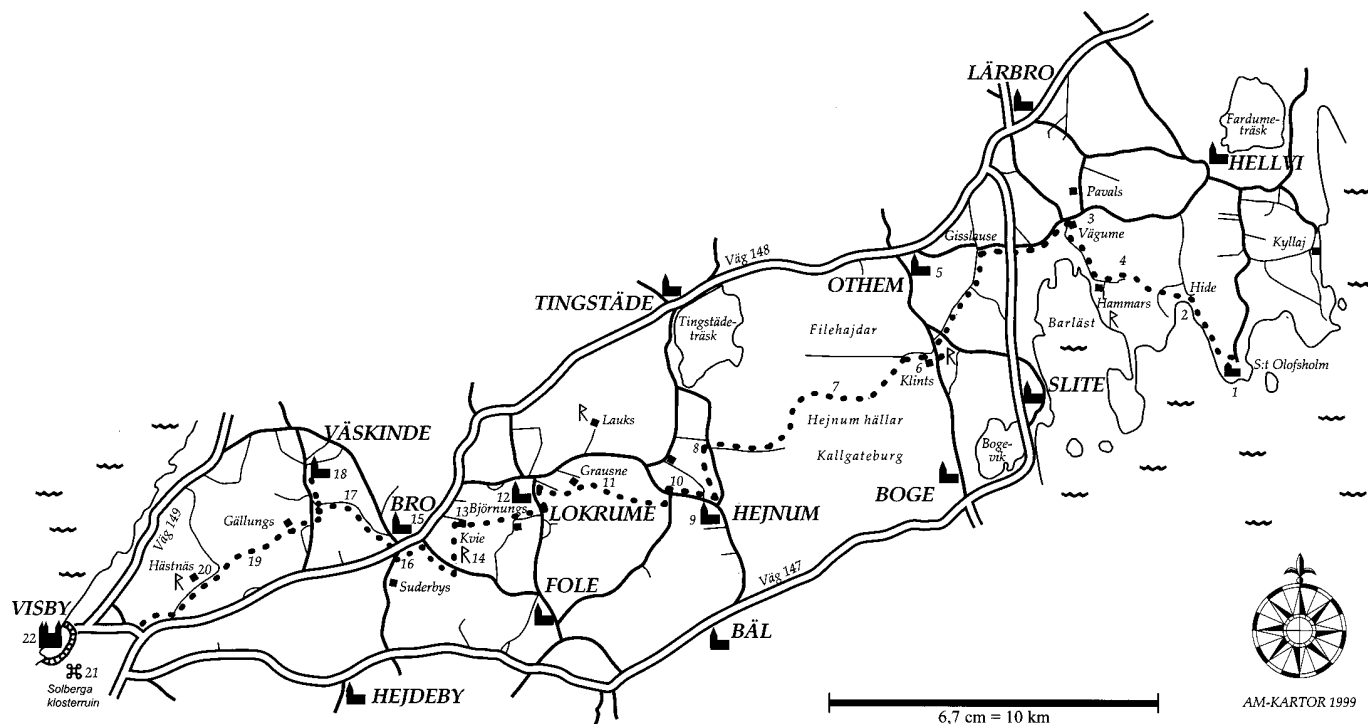

PILGRIMSLEDEN PÅ GOTTLAND

Vad du ser och möter längs leden

S:t Olofsholm – Othem

I början av 1200-talet uppfördes här (1) det kapell som först omnämns som Akergarns kapell och senare S:t Olavs kapell. Det sägs enligt Gutasagan byggts på samma plats som ett bönehus som skall ha uppförts i samband med Olav Haraldssons besök på ön år 1029. Kapellets västra murverk ingår i den byggnad som nu står på platsen. S:t Olavs kapell var större än många sockenkyrkor, grundmurarna var 13x30 meter och höjden 17-18 meter.

Inne i Hideviken (2) ligger Hide kalkbrott som vittnar om den sedan 1600-talet viktiga kalkindustrin. Vägen går genom syrénbuskage som idag är det enda som minner om stenarbetarnas tidigare boställen. Vägume (3) med dess vik bär namn som vittnar om att detta var en viktig knutpunkt. Mellan Vägume och Kappelshamn i norr fanns under tidig forntid ett sund som var en viktig farled. Vid Hammars (4) finns ett av Gotlands bäst bevarade ängen. Othems kyrka (5) äger målningar av intresse och prästgården har delvis medeltida murverk.

Othem - Hejnum

Vid Klints (6), en gård med marker som varit bebodda sedan forntid, tar Hejnum hällar (7) vid, ett hällmarksområde med stora natur- och kulturvärden, inte minst som orkidélokal. Bjärs Högård (8) heter ett frodigt lövänge under klintkanten med utsikt mot Hejnumdalen. Kyrkebys i Hejnum (10) läser ni mer om under rubriken *Om S:t Olav*. I Hejnum kyrkas (9) kor, till höger om koringängen, finns bland andra S:t Olav avbildad.

Hejnum - Lokrume

Vägen (11) mellan Hejnum och Lokrume har fornlämnningar som tyder på förhistoriskt ursprung. På ett ställe finns ett "offerkast" på vilket förbipasserande förr kastade en sten eller en kvist för att förvissa sig om fortsatt god resa. Lokrume kyrka (12) har bland annat en dopfont från sent 1100-tal.

Lokrume – Bro

Kvie gård (13), en vackert restaurerad 1700-tals gård, ligger nära en väl synlig fornborg (14) på flat mark i betad hagmark. Bro kyrka (15) var under medeltiden den viktigaste vallfärdskyrkan på ön.

Bro - Visby

Söder om kyrkan (16) ligger en offerkälla. Mellan Väskinde och Bro (17) finns spår av förhistorisk odling, bronsåldersrösen, resta stenar, två fornborgar samt gravar. Väskinde kyrka (18) är värd en omväg. På vägen mellan Väskinde och Visby (märkt kulturled) står ett byggnadsminnesförklarat fattigboställe (19). Det medeltida boningshuset vid Hästnäs bondgård (20) är väl bevarat. Märkningen av leden slutar vid stadsgränsen så man får på pilgrimsvis fråga sig fram till ruinerna efter Solbergaklostret (21). Vid ruinerna finns informationstavlor. Visby domkyrka (22) har förutom medeltida minnen intressanta moderna glasfönster

Minnen av S:t Olav

Under 1200-talets lopp utbreddes sig kulturen av S:t Olav över stora delar av Nordeuropa. Att den norske helgonkungen Olav Haraldsson fick en mycket stark position på ön, såväl i kyrkolivet som i det mer folkliga medvetandet, berodde säkert på att kungen själv enligt medeltida källor uppehållit sig på Gotland: dels skall han ha övervintrat på ön under en vikingafärd österut år 1007, dels synes han ha angjort ön i samband med ett besök i Novgorod 1029-1030.

Vid tre platser längs leden gör sig Olavs-minnen särskilt påmind: i Visby, i Hejnum och i Helli.

I **Visby** grundades i samband med stadens starka expansion tre nya församlingar omkring 1225-1250. En av dessa, belägen i nuvarande Botaniska trädgården, bar namnet S:t Olav. Idag finns endast en del av tornet kvar av dess en gång gigantiska kyrkorum, en treskeppiga basilika. Däremot visas på Gotlands Fornsal ett stort antal Olavs-skulpturer och andra Olavs-minnen från hela ön.

I **Hejnum** bodde Ormika, vilken tillsammans med andra mäktiga män sammanträffade med kung Olav i Akergravn (1), Helli. Ormika skall vid tillfället låtit sig kristnas och byggt ett bönehus på platsen; kanske hade han ett eller flera fartyg liggande i hamnen, tre mil från sin hemsocken. Enligt traditionen härstammade Ormika från Kyrkebys (10) i Hejnum, som skall ha besökts av kung Olav. Man har på gården tidigare kunnat visa var kungen bodde, hans säng, stol, yxa, silverskål samt hans handfat i muren. Det sistnämnda, ett kalkstensstycke, är alljämt bevarat på platsen. Kungens nycklar skall ha hängt på tunen till Stubbarve änge. Sannolikt rör det sig om "reliker", vilka skulle styrka uppgifterna om Kyrkebys roll vid det förmenta kristnandet av Gotland. Nycklarnas roll kan därtill ha varit att gynna årsväxten. I skogen mellan Hejnum och Boge finns en plats som kallas "Sant Oles hamm", dit kungen enligt folktron seglat (!) från Slite.

I **Helli** är idag bara resterna bevarade av ett hamnkapell som burit S:t Olavs namn (se *S:t Olofsholm - Othem* ovan). Cirka 70 m sydväst om kapellet (1) finns en fördjupning i klippan som kallas "S:t Olavs vaskefat", där kungen enligt folktron tvättat sig eller, enligt en annan senare tradition, döpt de första gutarna.

”Gud ditt folk är vandringsfolket, själv du mitt ibland oss går” (Ur psalm 298)

Av: biskop Lennart, 2006

Pilgrimsvandringar blir allt vanligare både i Sverige och ute i världen. Själva ordet kommer från det latinska ”peregrinus” och var ursprungligen en beteckning på alla de främlingar som hade sökt sig till Rom, men som inte fick bo inne i staden och som därför vandrade dit där de fick arbete. Stora sådana grupper finns idag runt många av världens jättestäder, t ex Mexico City, Beijing, Moskva, Nairobi, Buenos Aires eller Los Angeles. Ett centralt tema för dagens pilgrimer är också just solidaritet med världens alla flyktingar som är på vandring i jakten på ett bättre liv.

Den unga kyrkan med centrum i Rom respektive Konstantinopel kom tidigt att använda begreppet ”peregrinus/pilgrim” för alla dem som kom vallfärdande dit, till Jerusalem eller Santiago de Compostela där aposteln Jakobs grav anses ligga. Just sådana vandringar gjorde bl a den heliga Birgitta som därför också är pilgrimsrörelsens särskilda skyddshelgon. Birgittaklostret i Vadstena och det pilgrimscentrum som har vuxit upp där under ledning av pilgrimsprästen Hans-Erik Lindström är idag ett stort pilgrimsmål i sig, men organiserar också vandringar och ger råd och hjälp för hugade, bl a till Nidarosdomen i Trondheim.

Även på Gotland växer intresset på nytt. Den mest kända leden går från Visby till S:t Olofsholm, men många både längre och kortare leder finns idag utmärkta. Visby stiftskansli och Domkyrkoförsamlingen tillhandahåller pilgrimskartor för Gotland. Närmare Visby är Bro kyrka kanske den mest kända pilgrimskyrkan, och Väskinde församling med eldsjälens Marianne Witting både tar emot pilgrimer och ger råd om lämpliga leder.

Det finns många motiv för att ge sig ut på vandring. Det äldsta är kanske vallfärden till en helig plats, till exempel Petri eller Pauli gravar i Rom, Jakobs grav i Santiago de Compostela i Spanien eller naturligtvis Jerusalem och de heliga platserna där. Lourdes i Frankrike är berömt för sin helande förmåga, och hundratusentals pilgrimer med olika slags krämpor har genom åren sökt sig dit.

Idag är ändå kombinationen av inre och yttre vandring kanske det viktigaste, inte målet i sig. Det handlar om en total närvaro i nuet, utan att vara en flykt, varken från sig själv eller världen. Jesu uppmaning till lärjungarna, det jag ju också har valt som mitt valspråk: ”I världen – inte av världen”, är likaledes pilgrimens motto.

Sju nyckelord Hans Erik Lindström använder sig av som grund för de korta meditationer som fyller varje rast och som blir ett tema för nästa etapp att gå och suga på är: långsamhet, frihet, enkelhet, tystnad, bekymmerslöshet, delande och andlighet.

Vilken känsla att redan inför den första etappen smaka på ordet ”l å n g s a m h e t”, att tillåta sig släppa all jäkt och gammal stress. Ge sig själv tillåtelse att både röra sig och tänka långsamt och bokstavligen låta vägen vara målet, även om man också är på väg till ett yttre mål. Sedan följer de övriga nyckelorden i valfri ordning och fyller både raster och vandringen. Särskilt ordet ”delande”

får en hel ny innebörd när man i tystnad vandrar mitt i en grupp och genomströmmad av Guds närhet delar både vägens och bördornas tyngd med sina vandringskamrater.

Paulusordet: "Så lever inte längre jag, utan Kristus lever i mig" har gett upphov till den enkla meditationen: "Jag i Dig - Du i mig, Du i mig - jag i Dig". Den kan man långsamt gå med och anpassa till in- respektive utandning. En långsam inandning medan orden "Du i mig" fyller ens medvetande följs av utandningen och bekännelsen "Jag i Dig". Så småningom lever orden och deras innebörd sitt eget liv och följer stegens rytm och andningens dialog mellan det inre och det yttre.

Jag rekommenderar alla att i sommar åtminstone ta sig en dag för att vandra till en lämplig kyrka eller helig plats, gärna tillsammans i en liten grupp. En kortare vandring är bättre än ingen alls. Men jag varnar; det är beroendeskapande! Vandringen kan lämpligen ackompanjeras av någon av de många psalmer som har pilgrimsvandringen som tema.

O hur saligt att få vandra...!

En välsignad vandring,
Biskop Lennart